

Téma č. 5: KULTURA a UMĚNÍ

RUSKO

Nejznámější ruské osobnosti:

LITERATURA: B. Akunin, I. Babel, A. Blok, M. Bugakov, A. Čechov, F. Dostojevskij, S. Jesenin, M. Lermontov, V. Majakovskij, K. Paustovskij, V. Pelevin, A. Puškin, L. Tolstoj, I. Turgeněv

--- Nobelova cena: 1933 - I. A. Bunin

1958 - B. L. Pasternak

1965 - M. A. Šolochov

1970 - A. I. Solženicyn

DIVADLO: Šifrin (estrádní umělec, herec); Chalimon (hrál Kolju); Fedotov
Bolšoj teatr, Taganka, MCHAT-Moskevské umělecké akademické divadlo, Divadlo u mostu - Perm

FILM: Michalkov (režisér, 1991: Ugra, 1994: Unaveni sluncem), Tichonov (herec), Tarkovskij (režisér, 1983: Nostalgie, 1972: Solaris, 1974: Zrcadlo, 1979: Stalker), Zvyaginštev (režisér, 2003: Návrat), Ejzenštejn (1925: Křížník potěmkín);

HUDBA: Borodin, Musorgskij, Rachmaninov, Šostakovič, Stravinskij, Čajkovskij, Prokofjev, Vysockij, Okudžava, Zemfira

UMĚNÍ: Repin, Ivanov, Levitan, Šagal, Vrubel, Malevič, Kandinskij;
Tretjakovská galerie Moskva, Ermitáž Petrohrad

SPORT: Karpov (mistr světa v šachu 1975-1985), Kasparov; Jagudin (*1980, mistr světa v krasobruslení); Kudelin (basket); Ignatjev (cyklista);
1980 Letní olympijské hry v Moskvě (celkem 195 medailí pro SSSR, z toho 80 zlatých; 5.200 sportovců se her zúčastnilo)

VĚDA: Lomonosov (1711-1765; chemik, umělec, historik), Mendělejev (1834-1907; period. tabulka prvků), Gagarin (1934-1968, první člověk ve vesmíru v 1961)

POLITIKA: Jaroslav I. Moudrý, Petr I., Kateřina II., Putin

UKRAJINA

Ukrajinská kultura vyrůstá z křesťanských tradic, především z pravoslavi, ale také z řeckého katolictví. Z dob Kyjevské Rusi společné kořeny s běloruskou a ruskou kulturou; ruský vliv je v ukrajinské kultuře trvale a silně přítomný. Významný je také přínos někdejší početné židovské menšiny (na Ukrajině se mj. zrodilo chasidské hnutí) a muslimů zejména na Krymu. V době polské nadvlády na pravobřežní Ukrajině se hojně prosazovaly polské vlivy, které jsou patrné např. v ukrajinské slovní zásobě.

V 19. století byla ukrajinská kultura a ukrajinština utlačována ze strany carského Ruska, jehož zájmem bylo celé území rusifikovat. Přesto se ukrajinskému národnímu obrození podařilo etablovat spisovnou ukrajinštinu (průkopnickým dílem byla Aeneida Ivana Kotljarevského a o něco později také básně Tarase Ševčenko, jehož sochu dnes najdeme v téměř každém ukrajinském městě); poté, co byl v ruské části vydán dokonce zákaz používání ukrajinštiny, přesunuly se emancipační snahy ukrajinských spisovatelů a politiků do liberálnější habsburské části země – Haliče a Bukoviny. Ani 20. století nepřineslo ukrajinské kultuře příznivé prostředí, neboť rusifikace probíhala i v éře SSSR (do roku 1991). Proto jsou národní otázky v současném ukrajinském umění stále živé.

I v současnosti je živý ukrajinský folklór; bylo obnoveno mnoho venkovských slavností, existují soubory lidových písní a tanců; prvky písňového folklóru ve výrazné míře pronikají i do současné ukrajinské pop-music.

Nejznámější ukrajinské osobnosti:

LITERATURA: T. Ševčenko, I. Franko, L. Ukrajinka, I. Kotljarevskij, Vasyl Stefanyk, O. Kobyljanska, M. Kocjubynskij, P. Tyčyna, M. Chvylyjovij, M. Bažan, O. Vyšnja, M. Stelmach, J. Andruchovyč, O. Zabužko

DIVADLO: M. Kropyvnyckij, M. Staryckij, I. Karpenko-Karyj, M. Zaňkovecka, P. Saksahanskij; reformátor: L. Kurbas; dramaturgové: M. Kuliš, I. Mykytěnko, J. Janovskij

FILM: V. Hardin (1923: film Ostap Bandura), O. Dovženko (režisér, *1894-1956, film 1930: Země, 1932: Ivan), herečka Jovovich Milla

HUDBA: S. Richter, V. Župan, M. Lysenko (hudební skladatel, zakladatel národní ukrajinské klasické hudby, opera Taras Bulba, M. Berezovskij, A. Vedel, D. Bortnjanskij, S. Hulak-Artemovskij, Malakov V. (jeden z nejbaletních tanečníků, oceněn jako „Tanečník století“), zpěváci: Ruslana (vítězka Eurovize 2004), Z. Hajdaj, M. Hryška, B. Rudenko

UMĚNÍ: I. Repin (realismus, obraz „Kozáci píšící dopis tureckému sultánovi“), K. Malevič, T. Ševčenko, H. Sevruck, H. Narbut, N. Chasevyč, A. Kuindži, K. Trutovskij, O. Muraško, O. Kulčická

SPORT: S. Bubka, A. Ševčenko (hráč Fotbalového klubu FC Chelsea, dnes asi nejznámější Ukrajinec v zahraničí), J. Kločkova, O. Blokin (fotbal, dnes trénuje), Klyčko V. (boxerský šampion)

VĚDA: I. Mečnikov, S. Koroljov, I. Sikorskij (vynálezce helikoptéry), I. Mečnikov (ukrajinský lékař, který se velmi aktivně a úspěšně zapojil do boje proti infekčním nemocem. Je také držitelem Nobelovy ceny za medicínu v roce 1908, kterou získal za výzkum imunitního systému.), M. Kostomarov, M. Drahomanov, M. Ziber, V. Chvojka, P. Čubynskij, P. Kuliš, F. Vovk, A. Potebnja

POLITIKA: M. Hruševskij (historik, první prezident Ukrajiny (1918), S. Bandera, L. Kravčuk (1. prezident Ukrajiny po rozpadu SSSR), L. Kučma, V. Janukovyč, V. Juščenko, J. Tymošenko

Vojevůdci, kozáci: B. Chmelnyckij, I. Mazepa, M. Zalizňak, N. Machno, R. Šučevyč

FILOSOFIE: H. Skovoroda, M. Drahomanov, M. Popovyč, D. Čyževskij